

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 21

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

datum: 29 september 2021

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Zwerfvuil - Handhaving

Op 9 juni 2021 hield de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening en Energie een hoorzitting over de evolutie van het zwerfvuil en de aanpak ervan. De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) gaf een aantal aanbevelingen, waaronder het sterker inzetten op handhaving als sluitstuk van het beleid rond zwerfvuil en sluikstorten.

Uit hun presentatie bleek dat 90% van de Vlaamse lokale besturen gebruikmaakt van gemeentelijke administratieve sancties (GAS). Voor daders is het niet verplicht om zich te identificeren aan handhavers zonder politiebevoegdheid. Voor zwerfvuil is dat al nagenoeg helemaal onmogelijk.

De minister kondigde de komst van 30 extra vaststellers, gefinancierd door de producten, aan. Zij zouden vanaf de zomer 2021 actief zijn op het terrein om zwerfvuil aan te pakken.

Uit het antwoord van de minister op schriftelijke vraag nr. 1035 van 26 mei 2021 van Brecht Warnez blijkt dat de doorlooptijd tussen de vaststelling en uiteindelijke bestraffing bij handhaving via GAS-boetes tot 6 maanden in beslag neemt.

1. Kan de minister een overzicht geven van de lokale besturen die zwerfvuil in het GAS-reglement hebben opgenomen? Graag een overzicht per gemeente, per provincie.
 - a) Kan de minister een overzicht geven van het aantal gemeentelijke administratieve sancties (GAS) dat de voorbije 5 jaar werd uitgeschreven door de bevoegde vaststellers voor overtredingen betreffende zwerfvuil? Graag een overzicht per gemeente, per provincie, per jaar, met vermelding van het geïnde bedrag.
 - b) Welk percentage van de vaststelling van overtredingen betreffende zwerfvuil die gedaan worden door GAS-vaststellers of milieuhandhavers van de Vlaamse overheid leidt effectief tot gemeentelijke administratieve sancties? Graag de meest recente cijfers hierover.
2. Kan de minister een overzicht geven van de lokale besturen die het handhaven van zwerfvuil via de lokale politie of door milieutoezichthouders laten uitvoeren? Graag een overzicht per gemeente, per provincie.
 - a) Kan de minister een overzicht geven van het aantal processen-verbaal dat de voorbije 5 jaar per lokaal bestuur werd uitgeschreven voor overtredingen

betreffende zwerfvuil? Graag een overzicht per gemeente, per provincie, per jaar, met vermelding van het geïnde bedrag.

- b) Welk percentage van de opgemaakte processen-verbaal betreffende zwerfvuil resulteert in een effectieve geldboete? Graag de meest recente cijfers hierover.
3. Wat waren de totale gemeentelijke kosten de afgelopen vijf jaar voor het opruimen van zwerfvuil in Vlaanderen? Graag het totaal en de cijfers per gemeente, per jaar.
 4. Hoeveel ton veeg- en zwerfvuil is door de gemeenten de afgelopen vijf jaar met manueel vegen en machinaal vegen opgehaald? Graag het aantal ton per type (veegvuil en zwerfvuil) en per methode (manueel en machinaal vegen) per gemeente, per jaar.
 5. Hoeveel ton gemeentevuil is door de gemeenten de afgelopen vijf jaar opgehaald? Graag de cijfers per gemeente per jaar.
 6. Hoeveel lokale besturen maken gebruik van camera's om zwerfvuil tegen te gaan? Graag de meest recente cijfers.
 7. Wat is de stand van zaken betreffende de mogelijkheid om de maximum GAS-boetes voor zwerfvuil op te trekken van 350 tot 500 euro?
 8. Welke initiatieven neemt de minister om de doorlooptijd tussen vaststelling en uiteindelijke bestraffing bij handhaving op zwerfvuil via gemeentelijke administratieve sancties te versnellen? Heeft ze ondertussen overleg met haar federale collega gehad en wat heeft dat overleg opgeleverd?
 9. Zijn de 30 vaststellers al op het terrein actief? Hoeveel vaststellingen deden ze vanaf juni 2021 tot nu? Hoe worden deze vaststellers ingezet? Op welke wijze kunnen lokale besturen een beroep op hen doen of wordt er met lokale besturen samengewerkt? Welke afspraken zijn er gemaakt?
 10. Van 4 tot 10 oktober 2021 vindt de vijfde Week van de Handhaving op zwerfvuil en sluikestorten plaats.
Op welke manier wordt deze campagne geëvalueerd? Wat is de kostprijs van deze campagne en door wie wordt ze betaald? Hoeveel lokale besturen hebben deelgenomen aan de campagne en hoeveel gemeentelijke administratieve sancties en processen-verbaal werden er uitgeschreven? Graag een overzicht van het aantal GAS en pv's per gemeente, per provincie.
 11. Op welke manier wordt het zwerfvuilcharter lokaal vertaald? Wordt aan de gemeenten gevraagd om het charter te ondertekenen? zo ja, graag een overzicht van het aantal gemeenten per provincie. En op welke manier wordt het zwerfvuilcharter geëvalueerd en bijgestuurd?
 12. In de commissie Leefmilieu van dinsdag 20 april 2021 antwoordde de minister dat e.. de volgende maanden bij 10 lokale besturen nieuwe trajecten worden opgestart, naast de trajecten die momenteel in 59 gemeenten lopende zijn. Hierin worden de gemeenten begeleid in de aanpak van hun lokale zwerfvuil- en sluikestortbeleid. Daarnaast wordt onderzocht hoe het handhavingsapparaat bij de lokale besturen kan geoptimaliseerd worden".

Graag een overzicht van alle gemeenten die deelnemen aan het traject, per provincie en type begeleiding. Is het onderzoek al afgerond? Wat zijn de resultaten en vervolgstappen van dit onderzoek? Graag had ik een kopie van het onderzoek ontvangen.

13. In de commissie Leefmilieu van dinsdag 20 april 2021 antwoordde de minister ook dat ze de studie over statiegeld of een alternatief beloningssysteem aan het actualiseren is.

Is de studie al afgerond? Wat zijn de resultaten en vervolgstappen van dit onderzoek? Graag had ik een kopie van het onderzoek ontvangen.

ANTWOORD

op [vraag](#) nr. 21 van 29 september 2021

van **MIEKE SCHAUVLIEGE**

1. a) De OVAM vraagt pas vanaf de enquête in 2021 over het jaar 2020 (meer gedetailleerde) cijfers op rond handhaving op zwerfvuil en sluikstorten via de jaarlijkse huishoudelijke afvalstoffenenquête (HAS-enquête). In de enquête over 2020 geven 226 gemeenten aan te handhaven op zwerfvuil en/of sluikstorten via het GAS-reglement. 91 gemeenten maken daarnaast ook gebruik van een retributiereglement rond zwerfvuil en sluikstorten. Ten slotte geven ook 57 gemeenten aan te handhaven via artikel 12 van het Materialendecreet. 255 lokale besturen maakten in totaal 21.048 GAS-PV's op voor zwerfvuil en sluikstorten. Mooimakers en/of de OVAM beschikken niet over cijfers met betrekking tot de hoogte van de boetes. Er wordt ook geen uitsplitsing gemaakt tussen zwerfvuil en sluikstorten.

Daarnaast voerde Mooimakers in het voorjaar van 2021 een bevraging uit bij de Vlaamse lokale besturen over de stand van zaken rond handhaving op zwerfvuil en sluikstorten. Het doel van de bevraging was om een zicht te krijgen op het Vlaamse handhavingslandschap. Deze bevraging was, in tegenstelling tot bovenvermelde HAS-enquête, niet verplicht. De globale responsgraad van 69% was relatief hoog, gezien het een niet-verplichte bevraging was. Doch onvoldoende om algemene conclusies te trekken voor alle Vlaamse gemeenten en steden. Het finaal rapport is nog in opmaak. In de bevraging komt onder meer naar voor dat bijna 95% van de respondenten een GAS-reglement heeft, en dat van dat aantal 98% daar iets in heeft opgenomen over zwerfvuil en sluikstorten als kleine vormen van overlast.

- b) De OVAM/Mooimakers beschikt niet over de opgevraagde cijfers. Het is voor de lokale instanties in het geval van PV's ook niet duidelijk welke vaststellingen tot een effectieve boete leiden. Mooimakers zal binnen haar trajecten lokale ondersteuning (coachingtrajecten en projecten zwerfvuil en sluikstorten) de handhavingsflow en informatiedoorstroom optimaliseren en zodoende de transparantie verhogen. Wat de Vlaamse toezichthouders betreft, is het relevant om mee te geven dat deze, in de huidige (juridische) context, voornamelijk via artikel 12 van het Materialendecreet en het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid (DABM) handhaven en slechts in beperkte mate van de GAS-procedure gebruik maken.
2. Handhaving op zwerfvuil en sluikstorten op eenzelfde stuk openbaar domein (maar niet voor eenzelfde overtreding) kan in principe gebeuren door zowel lokale besturen, de lokale politie als gewestelijke toezichthouders. De verschillende instanties met handhavingsbevoegdheid maken idealiter duidelijke afspraken over wie, waar, wanneer, welke handhavingstaken opneemt en wat deze instanties van elkaar mogen verwachten wat opvolging, rapportage en informatiedoorstroom betreft. De aanwezige handhavingsinstanties zullen in veel gevallen eerder samenwerken dan taken door elkaar "laten uitvoeren".
 - a) Zowel de lokale politie, gewestelijke toezichthouders als verschillende lokale besturen kunnen een (strafrechtelijk) PV opmaken voor zwerfvuil. Echter wanneer zwerfvuil is opgenomen als kleine vorm van overlast in het lokaal politie reglement, wat bij de overgrote meerderheid van de lokale besturen het geval is, zal er via de GAS-procedure gewerkt moeten worden en kan er geen strafrechtelijke PV

opgemaakt worden. De OVAM heeft geen overzicht van het aantal PV's die per instantie/per gemeente uitgeschreven werden voor zwerfvuil.

b) De OVAM beschikt niet over de opgevraagde cijfers.

3. De geschatte, totale gemeentelijke kosten voor het opruimen van zwerfvuil, vindt u in de onderstaande tabel. De schattingen omvatten ook de kosten gerelateerd aan het verwerken en voorkomen van zwerfvuil zoals communicatiekosten (uitgezonderd Mooimakers-campagnes) en plaatsings-, ledigings- en onderhoudskosten van openbare vuilnisbakken. De schattingen zijn gebaseerd op gegevens die tweejaarlijks verzameld worden via een enquête die wordt uitgevoerd in opdracht van de OVAM. De opruimkosten voor zwerfvuil zijn niet afzonderlijk per gemeente beschikbaar, omdat ze op het niveau van het individuele bestuur niet altijd voldoende betrouwbaar zijn.

	2015	2017	2019
Gemeentelijke kosten zwerfvuil (miljoen euro)	155,4	131,6	144,3

4. Gemeenten rapporteren de hoeveelheid door hen ingezameld veeg- en zwerfvuil als onderdeel van twee afvalstofcategorieën, namelijk 'machinaal vegen' en 'afval afkomstig van publieke vuilnisbakjes, manueel veegvuil en het opruimen van sluikestorten' aan de OVAM. Hieronder een overzicht van de ingezamelde hoeveelheden voor deze afvalstoffen voor de jaren 2017 t/m 2019. De gegevens voor 2020 zijn nog niet beschikbaar. Een aanpassing van afvalstoffenindeling vanaf 2017 (zie ook vraag 5) laat niet toe om vergelijkbare hoeveelheden voor 2015 en 2016 weer te geven. In bijlage vindt u een overzicht per gemeente voor dezelfde jaren. Zwerfvuil is een onderdeel van zowel het 'machinaal veegvuil' als het 'afval afkomstig van publieke vuilnisbakjes, manueel veegvuil en het opruimen van sluikestorten'.

Afvalstof	2017	2018	2019
Machinaal veegvuil (ton) Vlaanderen	10.037	10.005	10.615
Afval afkomstig van publieke vuilnisbakjes, manueel veegvuil en het opruimen van sluikestorten (ton) Vlaanderen	36.898	33.031	34.552

5. De term 'gemeentevuil' werd vroeger gehanteerd voor het afval dat ingezameld wordt door de gemeente afkomstig van openbare ruimten, van publieke vuilnisbakjes, van veegvuil en sluikestorten. In de huidige planperiode wordt de term niet langer gebruikt omdat die tot verwarring leidde. Gemeenten rapporteren minstens het straat- en veegvuil afzonderlijk. Veegvuil moet immers verwerkt worden in een grondreinigingscentrum. In de praktijk rapporteren gemeenten 'machinaal veegvuil' en 'afval afkomstig van publieke vuilnisbakjes, manueel veegvuil en het opruimen van sluikestorten' als twee aparte hoeveelheden aan de OVAM. Deze nieuwe manier van rapporteren trad in voege in 2017, wat de vergelijkbaarheid tussen hoeveelheden gerapporteerd in voorgaande jaren niet wenselijk maakt. Graag verwijs ik naar vraag 4) hierboven voor meer informatie over de ingezamelde hoeveelheden onder wat volgens deze vernieuwde interpretatie onder de term 'gemeentevuil' valt.
6. Uit de HAS-enquête 2021 blijkt dat in 2020 185 gemeenten gebruik maakten van camera's om te handhaven op zwerfvuil en/of sluikestorten. 68 gemeenten gebruikten hiervoor camera's van de gemeenten, 46 gemeenten gebruikten camera's van de politie en 71 gemeenten gebruikten camera's van het intergemeentelijk samenwerkingsverband.

7. Deze vraag werd gesteld aan de bevoegde federale minister. Er werd aangegeven dat deze vraag, samen met de andere vragen die we stelden rond efficiëntiewinsten binnen het GAS-systeem (bv. rond aanstelling van de handhavers) zou worden meegenomen in de evaluatie van de GAS-wetgeving die dit najaar gepland staat. De besprekingen van het GAS-verslag zijn dus momenteel nog lopende in de Kamer. Een volgende hoorzitting is voorzien op 9 november. De evaluatie is in dat kader nog lopende.
8. Zie antwoord 7.
9. De aanwervingen zijn nog volop lopende. De eerste handhavers zwerfvuil zijn midden augustus gestart, het totale aantal van 30 is nog niet bereikt, gelet op het zeer specifieke profiel dat hiervoor gezocht wordt. Er wordt maximaal met de VDAB samengewerkt. Om volledig actief te zijn als handhaver zwerfvuil moet eerst een GAS-opleiding afgerond zijn en nadien moeten ze benoemd worden door de gemeenteraad. Dit is nog lopende.

De handhavers zijn deze zomer reeds sensibiliserend actief geweest in het kader van leertrajecten met lokale besturen. Via deze leertrajecten wordt ervaring opgedaan door samen op pad te gaan met bestaande GAS-vaststellers van lokale besturen. Verder zijn de handhavers zwerfvuil ook actief geweest op het WK wielrennen in Brugge en Leuven. Ze hebben sensibiliserend opgetreden en mensen aangesproken die zwerfvuil veroorzaakten.

Op 14 juli 2021 heb ik een brief gestuurd naar de lokale besturen met informatie over het project handhaving zwerfvuil. Deze brief werd mee ondertekend door de OVAM en de VVSG. Aansluitend is hierover gecommuniceerd via de nieuwsbrief van de OVAM en VVSG. Het doel en de werkwijze van het project kwam aan bod en er werd verwezen naar de website van de OVAM (<https://www.ovam.be/handhaving-zwerfvuil>). Via de website kunnen lokale besturen reeds vragen stellen en aangeven dat ze interesse hebben voor het project. Een 40-tal lokale besturen hebben reeds gereageerd. Via deze weg zijn ook de eerste afspraken gemaakt met lokale besturen voor de leertrajecten.

De uitbreiding van de website en een uitgebreid aanvraagformulier voor handhavingstrajecten wordt momenteel voorbereid. Als dit afgerond is zal hierover nog gecommuniceerd worden via de nieuwsbrieven van de OVAM en VVSG.

10. De evaluatie van de week van de handhaving gebeurt op 2 fronten:
 - de handhavingscampagne zelf wordt op basis van posttesten met een aantal standaardvragen gemeten, waardoor we de impact van de campagne kunnen meten en de evolutie van hoe de gemiddelde Vlaming tov zwerfvuil en sluikstort staat. De gebudgetteerde kostprijs van deze campagne via allerlei mediakanalen (radio, affiches, social media, TV programma Wie? Wat? Weekend) bedraagt 447.645 euro excl. BTW.
 - De resultaten van de deelnemers zijn beschikbaar na de verwerking van de rapportage door de lokale besturen welke afloopt eind oktober. Er wordt dan gerapporteerd over het soort actie, de typelocatie, het aantal en het type deelnemers, het aantal aanmaningen, het aantal GAS-vaststellingen, het aantal PV's en camerabetrappingen. Dit rapport wordt voorgesteld aan de lokale besturen eind november en wordt nadien gepubliceerd op de website van Mooimakers.
11. Het charter wordt lokaal vertaald door de gemeenten die de specifieke acties uitvoeren. Er werd niet aan alle 300 lokale besturen gevraagd om dit individueel te ondertekenen. De lokale besturen worden vertegenwoordigd door VVSG welke bepaalde acties onderschreef. Tegen eind Dit jaar zal de uitvoering een eerste keer geëvalueerd worden.

12. Mooimakers biedt twee soorten trajecten aan ter ondersteuning van lokale besturen: enerzijds coachingtrajecten met intensieve begeleiding, anderzijds projecten zwerfvuil en sluikestort met beperkte ondersteuning (vuilnisbakkenplannen, thematische aanpak voor doelplaats of fractie, eigen voorstellen). Tegen 31 oktober 2021 kunnen lokale besturen opnieuw een aanvraag voor projecten zwerfvuil en sluikestort indienen die nog dit jaar zullen worden opgestart. Ook in de loop van 2022 zal Mooimakers twee indienperiodes organiseren. In de bijlage kan u een actueel overzicht van de lopende trajecten en projecten terugvinden.

Met betrekking tot het handhavingsapparaat bij lokale besturen, heeft Mooimakers dit voorjaar een bevraging gestuurd over de handhaving op zwerfvuil en sluikestort naar alle 300 Vlaamse gemeenten. De doelstelling van deze bevraging was om:

- een objectief beeld te verkrijgen van het handhavingsapparaat in Vlaanderen: welke middelen en instrumenten ingezet worden om te handhaven op zwerfvuil en sluikestort;
- zicht te krijgen op de blinde vlekken, de noden en de knelpunten waar je mee geconfronteerd wordt bij het handhaven op zwerfvuil en sluikestort;
- gerichte ondersteuning te bieden waar nodig blijkt.

209 van de 300 Vlaamse gemeenten hebben deze volledig ingevuld, goed voor een responsgraad van 69%. Eind november zal Mooimakers de conclusies en acties bekendmaken na een uitgebreide analyse van alle antwoorden. Dat zal gebeuren tijdens een digitale infosessie samen met de terugkoppeling van de resultaten van de week van de Handhaving naar de lokale besturen. Nadien zal Mooimakers de samenvatting ook ter beschikking stellen op de website.

Ik verwijs hiervoor naar de commissievergadering van 26 oktober 2021 waarin ik de voornaamste vaststellingen van OVAM bij deze actualisatie besproken heb. Er is van deze actualisatie geen publicatie beschikbaar.

BIJLAGEN

1. [Ingezelde hoeveelheid machinaal veegvuil en gemeentevuil per Vlaamse gemeente van 2015 t/m 2019 \(in ton\)](#)
2. [Overzicht van de lopende coachingtrajecten en projecten zwerfvuil en sluikestorten Mooimakers](#)